Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2437/2013, ECLI:CZ:NS:2014:29.CDO.2437.2013.1

Číslo: 42/2014

Právní věta:

Proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil nebo změnil usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu pro opožděnost, není dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 přípustné; mimořádným opravným prostředkem proti takovému rozhodnutí je žaloba pro zmatečnost.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.01.2014

Spisová značka: 29 Cdo 2437/2013

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Směnečný a šekový platební rozkaz, Žaloba pro zmatečnost

Předpisy: § 229 odst. 4 o. s. ř.
§ 237 o. s. ř.
§ 238 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 10. 5. 2013 k odvolání žalovaného potvrdil usnesení ze dne 24. 10. 2012, jímž K r a j s k ý s o u d v Plzni odmítl jako opožděné „námitky žalovaného ze dne 18. 4. 2011“ proti směnečnému platebnímu rozkazu vydanému Krajským soudem v Plzni dne 29. 3. 2010.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013, maje za to, že při řešení otázky procesního práva – hodnocení důkazů – se odvolací soud odchýlil od „ustálené praxe“ dovolacího soudu představované rozhodnutími sp. zn. 32 Cdo 2795/2009 (jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2011), sp. zn. 29 Cdo 2893/2000 (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2002, uveřejněné pod číslem 40/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) a sp. zn. 21 Cdo 3341/2006 (jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008).

Dovolatel polemizuje se závěrem odvolacího soudu (a soudu prvního stupně) ohledně doručení

směnečného platebního rozkazu (dne 6. 4. 2010) a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. f) o. s. ř. dovolání podle § 237 není přípustné proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 4.

Podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout rovněž pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost.

Již na tomto místě přitom Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 9, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 9. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým.

Z tohoto pohledu je nezbytné vykládat i změny občanského soudního řádu provedené zákonem č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 404/2012 Sb. (který projednala poslanecká sněmovna ve svém 6. volebním období (od roku 2010 jako tisk. 686), výstižně ozřejmuje, že:

> „Mezi základní oblasti civilního řízení, které si navrhovaná právní úprava dává za cíl změnit za účelem zefektivnění soudního řízení a odstranění nejzásadnějších problémů, patří (…) koncepční změna institutu dovolání za účelem vyřešení neúnosného zatížení Nejvyššího soudu a jejím cílem je také posílení role Nejvyššího soudu jako sjednotitele judikatury“.
>
> „Přípustnost žaloby pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 se navrhuje rozšířit o usnesení

> odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost. Dosáhne se tím stavu, že tato rozhodnutí budou přezkoumávána mimořádným opravným prostředkem, aniž by se tak muselo dít na základě dovolání."

Srov. zvláštní část důvodové zprávy k bodům 39 a 40 (§ 229 odst. 3 a 4).

Nejvyšší soud – s respektem ke shora uvedenému – především zdůrazňuje, že smyslem změn ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. ve vazbě na „novou" úpravu dovolání, konkrétně ustanovení § 238 odst. 1 písm. f) o. s. ř. (tj. změn občanského soudního řádu provedených s účinností od 1. 1. 2013 zákonem č. 404/2012 Sb.) nepochybně bylo, aby (mimo jiné) pravomocné rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí opravného prostředku (výslovně označeného jako odvolání nebo dovolání) pro opožděnost, nebylo přezkoumáváno (jen) Nejvyšším soudem na základě dovolání, nýbrž soudem určeným podle ustanovení § 235a odst. 1 o. s. ř. na základě žaloby pro zmatečnost (s tím, že proti rozhodnutí soudu prvního stupně o zmatečnostní žalobě bude přípustné odvolání a proti rozhodnutí odvolacího soudu bude přípustné – za podmínek určených ustanovením§ 237 o. s. ř. − dovolání).

Jakkoliv ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř. výslovně zmiňuje pouze odvolání (jako řádný opravný prostředek) a dovolání (jako mimořádný opravný prostředek), není pochyb o tom, že se výše uvedené pravidlo uplatní i v případě rozhodování o dalších, občanským soudním řádem upravených, opravných prostředcích, jako jsou (v režimu řádných opravných prostředků) odpor proti platebnímu rozkazu (respektive odpor proti elektronickému platebnímu rozkazu) a námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu. Jak v případě odvolání, tak v případě těchto (dalších) opravných prostředků jde totiž (vždy a jen) o posouzení otázky včasnosti toho kterého opravného prostředku, a to bez ohledu na jeho označení.

V této souvislosti rovněž nelze přehlédnout, že opačné řešení (tj. závěr, podle něhož proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o odmítnutí jiného opravného prostředku, než je odvolání /tj. o odmítnutí řádných opravných prostředků − odporu či námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu/ pro opožděnost, není přípustná žaloba pro zmatečnost, nýbrž dovolání) by ve svém důsledku zakládalo výraznou (a racionálně neodůvodnitelnou) nerovnost účastníků řízení, plynoucí pouze z pojmenování jednotlivých opravných prostředků.

Je tomu tak zejména proto, že při přezkumu shora uvedených rozhodnutí na základě žaloby pro zmatečnost je soud (ve vazbě na žalobní tvrzení) oprávněn (a povinen) posoudit jejich (ne)správnost jak po stránce skutkové, tak i po stránce právní. Pro výsledek řízení o žalobě pro zmatečnost proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí takových opravných prostředků, je totiž podstatné jen to, zda závěr, že příslušný opravný prostředek byl opožděný, je věcně správný. Jinými slovy, z hlediska (ne)důvodnosti žaloby pro zmatečnost nejde jen o případy, kdy odvolací soud učinil na základě provedených důkazů skutkový a právně chybný závěr o včasnosti opravného prostředku, eventuálně si pro závěr o včasnosti opravného prostředku neopatřil dostatek podkladů, aniž bylo možné přezkoumat věcnou správnost rozhodnutí o odmítnutí opravného prostředku nebo skutková zjištění, která vedla k právnímu závěru o odmítnutí opravného prostředku, ale z pohledu důvodu žaloby pro zmatečnost i z hlediska věcné správnosti rozhodnutí odvolacího soudu (k tomu srov. obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 21 Cdo 489/2005, jakož i ze dne 24. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 783/2005, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 10, ročník 2006, pod číslem 147).

Naopak, v případě, že by proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu (respektive o odmítnutí odporu proti

platebnímu rozkazu) pro opožděnost, nebyla přípustná žaloba pro zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 4 o. s. ř., nýbrž (při splnění podmínek určených ustanovením § 237 o. s. ř.) „jen“ dovolání, by účastník řízení byl výrazně omezen co do důvodů, jejichž prostřednictvím by mohl správnost takového rozhodnutí zpochybnit; o tom, že dovolatel má k dispozici (jen) dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a je limitován zákazem skutkových novot (včetně nových důkazů), obsaženým v ustanovení § 241a odst. 6 o. s. ř., není pochyb.

Vzhledem ke shora uvedeným důvodům Nejvyšší soud uzavírá, že mimořádným opravným prostředkem, jenž slouží k prověření správnosti rozhodnutí, jímž odvolací soud potvrdil či změnil usnesení, kterým soud prvního stupně odmítl námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu jako opožděné, je žaloba pro zmatečnost; přípustnost dovolání proti takovémuto rozhodnutí tak vylučuje ustanovení § 238 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

Jelikož přípustnost dovolání nemůže být založena ani nesprávným poučením odvolacího soudu o tom, že dovolání je přípustné (viz např. usnesení ze dne 26. 9. 2001, sp. zn. 29 Odo 62/2001 a ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 425/2002, uveřejněná pod čísly 73/2001 a 51/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 2. 12. 2008, sp. zn. II. ÚS 323/07, uveřejněného ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 51, ročníku 2008, pod pořadovým číslem 210), Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.